

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 18.10.2017 (TEM/1611/00.04.01/2016)

Lausunto liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä

1. Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa ns. liikesalaisuusdirektiivin (EU) 2016/943, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2016, kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietintöön sisältyvästä luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Erityisesti on pyydetty lausuntoa ehdotetuista liikesalaisuuden oikeudetonta hankkimista, käyttämistä ja ilmaisemista koskevista säännöksistä, ehdotukseksi oikeuspaikaksi sekä teknisten ohjeiden osalta ehdotetusta sääntelystä. Erikseen on vielä pyydetty näkemyksiä siitä, olisiko mahdollista muuttaa eri laeissa liikesalaisuuden osalta käytettävä käsite (liike- ja ammattisalaisuus, ammatti- ja liikesalaisuus, yrityssalaisuus, yritys- ja liikesalaisuus) yhdenmukaiseksi ehdotetussa uudessa liikesalaisuuslaissa käytettävän käsitteen ”liikesalaisuus” kanssa.
2. Korkein oikeus ei pidä perusteltuna lausua ehdotetusta sääntelystä siltä osin kuin kysymys on aineellista oikeutta koskevista ehdotuksista. Sen sijaan tässä lausunnossa keskitytään oikeuspaikkasääntelyä koskeviin ehdotuksiin, jotka ovat merkityksellisiä laajemmin asianmukaisen oikeudenhoidon ja myös korkeimman oikeuden toiminnan kannalta.

3. Esityksessä on pohdittu erilaisia vaihtoehtoja sen suhteen, missä oikeuspaikassa ehdotetun lain mukaisia liikesalaisuuden loukkausta koskevia asioita käsiteltäisiin. Ehdotuksessa (16 §) on päädytty siihen, että laissa tarkoitetut vaatimukset sekä syyte ehdotuksen 15 §:ssä tarkoitetuista rikoksista ja rikkomuksista tutkittaisiin käräjäoikeudessa. Toimivaltainen käräjäoikeus määräytyisi riita-asioissa oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaisesti ja rikosasioissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun mukaisesti. Riita-asiassa liikesalaisuuden haltija kuitenkin voisi vaihtoehtoisesti nostaa kanteen myös markkinaoikeudessa, mikäli vastaajana olisi oikeushenkilö tai elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö. Prosessi markkinaoikeudessa käytäisiin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain perusteella.
4. Elinkeinoharjoittajan ollessa vastaajana käräjäoikeudella ja markkinaoikeudella olisi siten rinnakkainen toimivalta. Niin kuin esityksessä on todettu, tällainen rinnakkaisen toimivallan yleisten tuomioistuinten ja erityistuomioistuimen kesken perustava oikeuspaikkasäännös olisi poikkeuksellinen. Ehdotettu toimivaltasääntely, jossa yleisellä tuomioistuimella ja erityisellä tuomioistuimella olisi samassa asiassa rinnakkainen toimivalta, lienee itse asiassa prosessioikeudessamme ainulaatuinen.
5. Esityksessä on lähdetty siitä, että liikesalaisuusasioiden käsittelyä ei ole tarkoituksenmukaista keskittää yhteen tuomioistuimeen, koska liikesalaisuuden salassapitovelvollisuus ja tarve vedota uuden lain säännöksiin tulee selkeästi useammin ja monimuotoisemmin esille kuin mikä nyt on tilanne sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain osalta ja kysymykseen tuleviin riitoihin usein liittyisi muita erimielisyyksiä. Niin kuin esityksessä on todettu, salassapitovelvoite on usein vain pieni osa osapuolten välistä laajempaa sopimuskokonaisuutta ja tavanomaisesti yksi sopimuksen useista sivuvelvoitteista.
6. Salassapitovelvoite voi liittyä sellaiseen sopimukseen, jota koskevat riidat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa tai välityssopimuksen nojalla välimiesoikeudessa, mutta myös sellaiseen riita-asiaan, kuten immateriaalioikeudelliseen asiaan, joka kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan. Esityksessä onkin pidetty tarkoituksenmukaisena sitä, että ehdotetussa laissa tarkoitetut vaatimukset käsitellään samassa tuomioistuimessa, missä käsitellään muut kyseiseen sopimukseen tai oikeussuhteeseen liittyvät riidat. Tämän lähtökohdan on esityksessä katsottu perusteleavan yleisten tuomioistuinten ja markkinaoikeuden rinnakkaista toimivaltaa liikesalaisuutta koskevissa riita-asioissa.
7. Myös korkein oikeus pitää perusteltuna, että toimivaltainen tuomioistuin liikesalaisuutta koskevassa riita-asiassa määräytyisi kyseisen sopimuksen tai riita-

asian pääkohteen mukaisesti. Perusteltua ei siten ole se, että yleiset tuomioistuimet voisivat käsitellä sellaista liikesalaisuutta koskevaa vaatimusta, joka liittyy markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan esimerkiksi immateriaalioikeudelliseen asiaan tai että markkinaoikeus vastaavasti olisi toimivaltainen käsittelemään esimerkiksi liikekumppaneiden tai palvelussuhteen osapuolten väliseen sopimukseen liittyvien salassapitovelvoitteiden rikkomista koskevaa asiaa.

8. Asiallisia perusteita ei sen sijaan ole sille, että yleisten tuomioistuinten ja markkinaoikeuden tulisi miltään osin olla toimivaltaisia samoissa liikesalaisuuden rikkomista koskevissa riita-asioissa. Tällaisia perusteita ei ole esitetty myöskään työryhmän esitysluonnoksessa. Ehdotettu toimivaltajärjestely voisi myös johtaa epäyhtenäiseen soveltamiskäytäntöön yleisten tuomioistuinten ja markkinaoikeuden välillä liikesalaisuutta koskevissa riita-asioissa.
9. Ehdotetun sääntelynkin tavoitteena näyttäisi olevan toimivallan määräytyminen yksinomaan oikeussuhteen pääkohteen mukaisesti. Sääntely ei kuitenkaan ehdotetussa muodossaan mitenkään takaa oikeuspaikan valikoitumista tältä pohjalta. Sääntely päinvastoin mahdollistaisi sen, että kantaja voisi valita toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi markkinaoikeuden, vaikka muilta osin asia kuuluisi yleiseen tuomioistuimeen, ja vastaavasti markkinaoikeuteen kuuluvassa asiassa yleisen tuomioistuimen. Ehdotuksessa kylläkin arvellaan, että käytännössä kantajat valitsisivat pääasiain mukaan määräytyvän tuomioistuimen, mutta kuten sanottu, ehdotettu sääntely ei tätä edellytä. Toimivaltasääntelyä ei ole perusteltua rakentaa oletuksiin asianosaisten prosessikäyttäytymisestä, vaan sen tulisi jo sellaisenaan johtaa siihen, että toimivaltaisia ovat ne ja vain ne tuomioistuimet, joihin asioiden halutaan asiallisin perustein ohjautuvan.
10. Ehdotettu sääntely merkitsisi myös sitä, että muutoksenhaku salassapitovelvoitetta koskevassa riita-asiassa määräytyisi eri tavoin siitä riippuen, valitseeko kantaja oikeuspaikaksi käräjäoikeuden vai markkinaoikeuden: Käräjäoikeudesta muutoksenhaku ohjautuu hovioikeuteen ja sieltä valituslupaa pyytämällä korkeimpaan oikeuteen, kun taas markkinaoikeudesta valitetaan suoraan korkeimpaan oikeuteen niin ikään valituslupaa pyytämällä. Sitä, että kantaja voisi tällä tavoin oikeuspaikkaa koskevalla valinnallaan vaikuttaa vastaajan muutoksenhakumahdollisuuksiin, ei voida pitää hyväksyttävänä. Tällainen muutoksenhakutiehen liittyvä spekulointimahdollisuus saattaisi myös olla omiaan vaikuttamaan kantajan oikeuspaikan valintaan niin, ettei se tapahdukaan siltä oletetulta pääasian mukaan määräytyvältä pohjalta, josta esityksessä näyttää lähdetyn.

11. Korkein oikeus katsoo, että ehdotettua oikeuspaikkasääntelyä tulee tarkistaa siten, että edellä mainitut näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi niin, että säännöksen sanamuodosta ilmenisi yksiselitteisesti, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään ehdotettuun liikesalaisuuslakiin perustuvat vaatimukset. Tässä tarkastelussa tulee ottaa huomioon myös oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) sääntely, joka jo nykyisin sisältää säännöksiä muiden riita-asioiden käsittelemisestä samassa oikeudenkäynnissä markkinaoikeudessa käsiteltävien teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden kanssa. Toimivaltasääntelystä tulisi yksiselitteisesti ilmetä myös se, mikä tuomioistuin on missäkin tilanteessa toimivaltainen käsittelemään ehdotetun lain 9 §:n mukaista väliaikaista kieltoa koskevan asian.

Presidentti

Timo Esko

Kansliapäällikkö

Tommi Vuorialho

Esittely täysistunnossa 13.12.2017

Läsnä:

Presidentti Esko sekä oikeusneuvokset Bygglin, Häyhä, Rautio, Jokela, Sippo, Koponen, Kantor, Pynnä, Littunen, Huovila, Antila, Hirvelä ja Engstrand